

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ
МИНИСТРЛИГИ

2015-жылдын 15.09.2015-ж., №1179/1

Илим жана билим берүү Министирлигинин буйругу
менен бекитилген

ЖОГОРКУ ПРОФЕССИОНАЛДЫК БИЛИМ БЕРҮҮНҮН МАМЛЕКЕТТИК
БИЛИМ БЕРҮҮ СТАНДАРТЫ

580900 “Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу” багыты

Академиялык даража: Бакалавр

Бишкек-2014

580900 - "Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу" багыты боюнча учурдагы стандарт экономика тармагындагы билим берүү боюнча базалык ЖОЖ болгон М.Рыскулбеков атындагы Кыргыз экономикалык университетинин алдындагы Окуу-усулдук бирикмеси тарабынан иштелип чыккан

ОУБнын төрөгасы
Асизбаев Р.Э.

1. Жалпы жобо

1.1. Кыргыз Республикасынын “Билим берүү жөнүндө” Мыйзамына жана КРнын билим берүү тармагынын башка нормативдик-укуктук актыларына ылайык Кыргыз Республикасынын билим жана илим министрлиги тарабынан 580900 “Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу” багыты боюнча жогорку профессионалдык билим берүүнүн Мамлекеттик билим берүү стандарты иштелип чыгып, Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан бекитилген.

Бакалаврды даярдоо боюнча алардын уюштуруу – укуктук нормасына карабастан, учурдагы Мамлекеттик билим берүү стандартынын аткарылышына, профессионалдык билим берүү программасын ишке ашырууга бардык ЖОЖдор милдеттүү.

1.2. Терминдер, аныктамалар, белгилөөлөр, кыскартуулар. Жогорку профессионалдык билим берүүнүн учурдагы Мамлекеттик билим берүү стандарты Кыргыз Республикасынын “Билим берүү жөнүндө” Мыйзамына ылайык, терминдер жана аныктамалар, жогорку профессионалдык билим берүү чөйрөсүндөгү эл аралык документтер (иш кагаздар) белгиленген тартипте Кыргыз Республикасы тарабынан кабыл алынат.

- **Негизги билим берүү программасы** – окуу-усулдук документтердин жыйындысы, тартипке салуучу максаттар, күтүлгөн жыйынтыктар, даярдоо багытты боюнча туура келген билим берүү процессин ишке ашырууну уюштуруу жана мазмуну;
- **Даярдоо багыты** – фундаменталдуу даярдоонун жалпылыгынын негизинде интеграциялоочу ар тараптуу профилдеги (адистерди, бакалавр жана магистрлерди) жогорку профессионалдык билимдүү кадрларды даярдоо үчүн билим берүү программасынын бирдиктүүлүгү;
- **Профили** – дал келген профессионалдык ишмердүүлүктүн объектиси же түрүнө болгон негизги билим берүү программасынын багыттуулугу;
- **Тармактар мерчеми** – окуунун, тарбиянын бекитилген максаттарына жана жыйынтыктарына байланыштуу белгилүү бир логикалык аяктоосу бар билим берүү программасынын бөлүгү же окуу сабактарынын бирдиктүүлүгү;
- **Модуль** – окуунун, тарбиянын бекитилген максаттарына жана жыйынтыктарына байланыштуу белгилүү бир логикалык аяктоосу бар окуу сабагынын бир бөлүгү;
- **Компетенциясы** – туура келген тармактагы профессионалдык ишмердүүлүктө сабак үчүн зарыл болгон жеке сапатынын ийкемдүүлүгү, билимдүүлүгү, устаттыгы жана тажрыйбалуулугу;
- **Бакалавр** – негизги билим берүү программасына ылайык 4 жылдан кем эмес нормативдик мөөнөттөгү жогорку профессионалдык билимди ийгиликтүү өздөштүргөн адамга аттестациянын жыйынтыгы боюнча берилүүчү академиялык даража жана аны алгандар кесиби боюнча иш алып бара алат же шайкеш келген багыты боюнча “магистр” деген академиялык даражаны алуу үчүн окуусун уланта алат.
- **Магистр** – негизги билим берүү программасына ылайык 2 жылдан кем эмес нормативдик мөөнөттөгү жогорку профессионалдык билимди ийгиликтүү өздөштүргөн адамга аттестациянын жыйынтыгы боюнча берилүүчү академиялык даража жана аны алгандар кесиби боюнча иш алып барууга укуктуу же аспирантурада окуусун уланта алат.
- **Зачеттук бирдик** (кредит, насыя) – негизги профессионалдык билим берүү программасынын шарттуу өлчөмдөгү эмгек көлөмү.
- **Окуунун жыйынтыгы** – негизги билим берүү программасы (модулю) боюнча окуунун жыйынтыгында алган компетенция.

1.3. Кыскартуу же белгилөө. Учурдагы Мамлекеттик билим берүү стандартында төмөнкү кыскартуулар колдонулат:

- | | |
|---------------|---|
| МБС | – Мамлекеттик билим берүү стандарты; |
| ЖПБ | – жогорку профессионалдык билим берүү; |
| НБП | – негизги билим берүү программасы; |
| ОУБ | – окуу – усулдук бирикме; |
| НБП ТМ | – негизги билим берүү программасынын тармактар мерчеми; |
| ЖИК | – жалпы илимий компетенция; |

- ИК** - инструменталдык компетенция;
ПК - профессионалдык компетенция;
СИЖМК - социалдык - инсандык жана жалпы маданий компетенция.

2. Колдонуу тармагы.

2.1. Учурдагы Жогорку профессионалдык билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты (мындан ары - ЖПБ МБС) 580900 "Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу" багытындагы бакалаврды даярдоо боюнча негизги билим берүү программасын милдеттүү түрдө ишке ашырууда нормалардын, эрежелердин жана талаптардын бирдиктүүлүгүн көрсөтөт жана окуу уюштуруучу-усулдук документтерин иштеп чыгуу үчүн, Кыргыз Республикасынын аймагында лицензиясы бар же мамлекеттик аккредитациядан (аттестациядан) өткөн уюштуруучу-укуктук формаларына карабастан бардык билим берүү уюмдары жогорку профессионалдык билим берүүчү жайлардын (мындан ары ЖОЖдор) негизги билим берүү программасын өздөштүрүү сапатын баалоо үчүн негиз болуп эсептелет

2.2. 580900 "Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу" багыты боюнча ЖПБнүн МБСнын негизги колдонуучулары болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- администрация жана ЖОЖдун илимий-педагогикалык курамы (профессордук-окутуучулук курам, илимий кызматкерлер), өзүнүн окуу жайынын иштелмелери үчүн жоопкерчиликтүү адамдар, адистиктин багыты жана даярдоо деңгээли боюнча техникалык жана социалдык чөйрөнүн, илимдин жетишкендигин эсепке алуу менен негизги профессионалдык билим берүү программасын натыйжалуу ишке ашыруучулар жана жаңыртуучулар;
- студенттер, адистиктин багыты жана даярдоо деңгээли боюнча ЖОЖдун негизги билим берүү программасын өздөштүрүү боюнча өзүнүн окуу ишмердүүлүгүн натыйжалуу ишке ашыруу үчүн жоопкерчиликтүү адамдар;
- кесиптик ишмердүүлүккө шайкеш келген чөйрөдөгү адистердин жана жумуш берүүчүлөрдүн бирикмеси;
- Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү борбордук, мамлекеттик органдардын аткаруу бийлигинин тапшырмасы боюнча негизги билим берүү программасын иштеп чыгууну камсыз кылуучу кеңеш жана окуу-усулдук бирикме;
- жогорку кесиптик билим берүүнү каржылоо жагын камсыз кылуучу аткаруу бийлигинин мамлекеттик органы;
- жогору кесиптик билим берүү системасындагы мыйзамдуулуктун сакталышы үчүн текшерүүнү камсыз кылуучу аткаруу бийлигинин мамлекеттик органы, жогорку кесиптик билим берүү чөйрөсүндөгү аттестация, аккредитацияны жана сапатты текшерүүнү иш жүзүнө ашыруучулар;
- багыт боюнча даярдоону ишке ашыруучу жогорку окуу жайлар жана багыттарды даярдоодо тандоо тууралуу чечим кабыл алуучу абитуриенттер;

2.3. Абитуриенттердин даярдык деңгээлине болгон талап.

2.3.1. Орто жалпы билими же орто кесиптик (жогорку кесиптик) билими бар "бакалавр" академиялык даражасын алуу менен бирге жогорку кесиптик билим алууга талаптанган абитуриенттин билим деңгээли.

2.3.2. Абитуриенттин мамлекеттик үлгүдөгү жалпы орто билими же орто кесиптик (же жогорку кесиптик) билими тууралуу документи болуш керек.

3. Даярдоо багытынын жалпы мүнөздөмөсү.

3.1. Кыргыз Республиканын 580900 "Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу" багытын даярдоо боюнча төмөнкүлөр ишке ашырылат:

- ЖПБнүн НБПсы боюнча бакалаврларды даярдоо;
- ЖПБнүн НБПсы боюнча магистрлерди даярдоо;

Бакалаврларды даярдоо боюнча ЖПБнүн НБПсын толугу менен өздөштүргөн жана бекитилген тартипте мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациядан ийгиликтүү өткөн ЖОЖдун бүтүрүүчүлөрүнө "бакалавр" академиялык даражаны ыйгаруу менен бирге жогорку билими тууралуу диплом берилет.

Магистрлерди даярдоо боюнча ЖПБнүн НБПсын толугу менен өздөштүргөн жана бекитилген тартипте мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациядан ийгиликтүү өткөн ЖОЖдун бүтүрүүчүлөрүнө "магистр" академиялык даражасын ыйгаруу менен жогорку билими тууралуу диплом берилет.

3.2. Күндүзгү окуу формасы боюнча жалпы орто же орто кесиптик билими барлар үчүн 580900 "Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу" багыты боюнча

бакалаврларды даярдоодо ЖПБнүн НБПсын өздөштүрүүнүн нормативдик мөөнөтү 4 жылды түзөт.

Күндүзгү-сырттан (кечки) окуу жана сырттан окуу формасы, ошондой эле ар түрдүү окуунун формасын айкалыштырган дистанттык билим берүү технологиясын колдонуу боюнча бакалаврларды даярдоодо ЖПБнүн НБПсын өздөштүрүү мөөнөтү ЖОЖ аркылуу, бекитилген нормативдик күндүзгү окуу формасынын өздөштүрүү мөөнөтүнө салыштырмалуу бир жылга узартылат.

Бакалаврларды жана магистрлерди даярдоодо ЖПБнүн НБПсын өздөштүрүүнүн башка нормативдик мөөнөтүн Кыргыз Республикасынын Өкмөтү бекитет.

3.3. Бакалаврларды даярдоо ЖПБнүн НБПсын өздөштүрүүнүн жалпы эмгек көлөмү 240тан кем эмес зачеттук бирдикке (кредитке) барабар.

Күндүзгү окуу формасы боюнча ЖПБнүн НБПнын эмгек көлөмү окуу жылы үчүн 60тан кем эмес зачеттук бирдикке (кредитке) барабар.

Бир окуу семестринин эмгек көлөмү 30 зачеттук бирдикке (кредитке) барабар. (окуу процессинин эки семестрлик түзүлүүсүн алганда).

Бир зачеттук бирдик (кредит) студенттин окуу ишинин 30 саатына барабар (анын аудиториялык, өз алдынча иштөөсүн жана бардык аттестациялык түрүн кошкондо)

Күндүзгү-сырттан (кечки) жана сырттан окуу формасы боюнча НБПсынын ошондой эле, ар тараптуу окутуунун шайкештигине болгон дистанциялык (аралык окутуу) билим берүү технологиясын колдонуунун эмгек көлөмү бир окуу жылга 45тен кем эмес зачеттук бирдикти (кредит) түзөт.

3.4. Окутуу жана тарбия берүү тармактарында 580900 “Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу” багытын даярдоо боюнча ЖПБнүн НБПсынын максаты.

3.4.1. Окутуу тармактарында 580900 “Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу” багытын даярдоо боюнча ЖПБнүн НБПсынын маККаты болуп төмөнкүлөр эсептелет:

Гуманитардык, социалдык, экономикалык, математикалык жана табигый билимдин негизинде тармактарда даярдоо, бакалаврлардын деңгээлинде жогорку профессионалдык тармакта билим алуу, бүтүрүүчү тандаган ишмердүүлүк чөйрөсүндө ийгиликтүү иштеп кетүүгө мүмкүнчүлүк берүү, профилдештирилген ар тараптуу компетенцияга ээ болуу, ага социалдык мобилдүүлүккө жана эмгек рыногундагы туруктуулукка мүмкүндүк берүү;

Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу бакалаврын алып чыккан адис республикалык жана муниципалдык деңгээлдеги мамлекеттик органдарда, ишкананын же уюмдун ар түрдүү тармагындагы жана жеке менчик формасындагы экономикалык кызматта, административдик кызмат ордундагы ишке, орто жана орто кесиптик окуу жайлардын окутуучулук ишмердигине, жогорку билим базасын талап кылган иштөө үчүн профессионалдык ишке даярдалышы керек.

3.4.2. 580900 “Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу” багытын даярдоо боюнча студенттерге тарбия берүү тармактарында ЖПБнүн НБПсынын максаты болуп төмөнкүлөр эсептелет: студенттердин социалдык-инсандык сапатынын түзүлүшү, максатка умтулгандыгы, уюштуруучулугу, эмгекти сүйө билүү, жоопкерчилиги, атуулдугу, коммуникативдүүлүгү, толлеранттуулугу, жогорку маданияттуулугу (ж.б.у.с.)

3.5. Бүтүрүүчүнүн профессионалдык ишмердүүлүк тармагы.

580900 “Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу” багытында даярдоо боюнча бүтүрүүчүлөрдүн профессионалдык ишмердүүлүк тармагына төмөнкүлөр кирет:

- мамлекеттик жана муниципалдык бийлик органдары;
- административдик кызмат ордундагы мамлекеттик жана муниципалдык бийлик органдары;
- ар түрдүү тармактагы, чөйрөлөрдөгү жана жеке менчик формалардагы уюмдардын башкаруу кызматы;
- академиялык жана ведомстволук илимий-изилдөө уюмдары;
- жалпы билим берүүчү мекемелер, башталгыч кесиптик билим берүү мекемелери, орто кесиптик, жогорку профессионалдык жана кошумча кесиптик билим берүү мекемелери.

3.6. Бүтүрүүчүнүн профессионалдык ишмердигинин объектиси .

Бакалаврдын профессионалдык ишмердигинин объектиси:

- Кыргыз Республикасынын мамлекеттик кызматы;
- жегилдиктүү өзүн өзү башкаруу кызматы;
- коомчулук уюмдары;
- коммерциялык эмес уюмдары;
- эл аралык уюмдары;

- илимий-изилдөө жана билим берүү ишканалар жана уюмдар.

3.7. 580900 "Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу" багытын даярдоо боюнча бакалавр төмөнкү профессионалдык ишмердүүлүктүн түрлөрү менен даярдалат:

- уюштуруучулук жана башкаруучулук ишмердуулук;
- малыматтык жана методикалык ишмердуулук;
- коммуникациялык ишмердуулук;
- долбордук ишмердуулук;
- көмөкчү технологиялык (аткаруучулук).

Негизинен бакалаврлар даярдалуучу кесиптик ишмердүүлүктүн конкреттүү түрү жогорку окуу жай менен бирдикте билим алып жаткандар, ЖОЖдун илимий педагогикалык жамааты жана жумуш берүүчүлөр бирикмеси тарабынан аныкталат.

3.8. 580900 "Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу" багытын даярдоо боюнча бакалавр профессионалдык ишмердиктин түрлөрүнө ылайык төмөнкү профессионалдык тапшырмаларды аткарышы керек:

1. уюштуруучулук жана башкаруучулук ишмердуулук:
 - Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жана жегиликтүү өзүн өзү башкаруу кызматынын ишмердүүлүгүн уюштуруу;
 - башкаруу чечимдерди иштетип чыгуу жана аларды ишке ашыруусуна катышуу;
 - коомдук карым-катнаштарды жөнгө салуу жана социалдык-экономикалык процесстерин өнүктүрүү социалдык багытталган чараларды иштетип чыгуу;
 - Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жана жегиликтүү өзүн өзү башкаруу кызматынын, мамлекеттик жана муниципалдык ишканалардын, саясат партиялардын, саясий коомдук жана коммерциялык эмес уюмдардын ресурстарын натыйжалуу колдонуусуна катышуу;
 - башкаруу чечимдердин жана административдик процесстерди жүзөгө ашыруунун сапатын көзөмөлдөөсүнө катышуу.
2. малыматтык жана методикалык ишмердуулук:
 - мамлекеттик жана жегиликтүү өзүн өзү башкаруу кызматынын, мамлекеттик жана муниципалдык ишканалардын, илимий-изилдөө жана билим берүү ишканалар жана уюмдардын, саясат партиялардын, саясий коомдук жана коммерциялык эмес уюмдардын жетекчи кызматын ээлеген адамдардын ишмердүүлүгүн уюштуруусун документациялык камсыздоо;
 - башкаруу чечимдер кабыл алчуу малыматтык базаларды түзүшүнө жана актуализациясына катышуу;
 - малыматтык-методикалык колдоо жана башкаруу чечимдерди бирге алып баруу.
3. коммуникациялык ишмердуулук:
 - тиштүү уюмдардын жана ишканалардын, жаран коомдук уюмдардын, жалпы маалымат каражаттардын жана жарандардын ортосундагы карым-катнаш уюштуруусуна катышуу;
 - тиштүү уюмдардын жана ишканалардын коомчулук менен байланыш түзүүсүнө катышуу;
 - башкаруу чечимдерди иштетип чыгуу жана аларды ишке ашыруусуна коомдун катышуусунун механизмин өнүктүрүүсүнө көмөк көрсөтүү.
4. долбордук ишмердуулук:
 - мамлекеттик жана муниципалдык башкаруусуна тиштүү долборлорду иштетип чыгуу жана аларды ишке ашыруусуна катышуу;
 - долборлоо иштердин натыйжасын балоо;
 - иштелип чыккан долбоор жана аны ишке ашыруу боюнча оптималдуу чечимдерди чыгаруу максатында эсептөө жүргүзүү.
5. көмөкчү технологиялык (аткаруулук)
 - мамлекеттик жана жегиликтүү өзүн өзү башкаруу кызматынын, мамлекеттик жана муниципалдык ишканалардын, илимий-изилдөө жана билим берүү ишканалар жана уюмдардын, саясат партиялардын, саясий коомдук жана коммерциялык эмес уюмдардын негизги функцияларын аткаруушуна көмөк көрсөтүү.

4. НБПсын ишке ашыруу шартындагы жалпы талаптар.

НБПсын ишке ашырууда ЖОЖдун укугуна жана милдетине болгон жалпы талаптар.

4.1.1. ЖОЖдор багыттар боюнча даярдоонун НБПсын өз алдынча иштеп чыгышат. Эмгек рыногунун керектөөсүн эсепке алганда Кыргыз Республикасынын багыттарды даярдоо боюнча МБСтына ылайык НБПсы иштелип чыгат.

ЖОЖдор билим берүүнүн сапатын камсыз кылуу кепилдиги боюнча сунуштарга таянуу менен илимдин, маданияттын экономиканын, техниканын, технологиянын жана социалдык чөйрөлөрдүн өнүгүүсүн эске алуу менен НБПсын жыл сайын жаңыртууга милдеттүү. Алар төмөнкүлөр боюнча:

- бүтүрүүчүлөрдү даярдоо сапатын камсыз кылуу боюнча стратегияларды иштеп чыгууда;
- билим берүү программаларын мезгил-мезгили менен рецензиялап, мониторингде көрсөтүүдө;
- макулдашылган так критерийлердин негизинде студенттердин билимин жана жөндөмүн, бүтүрүүчүнүн компетенттүүлүк деңгээлин баалоодо объективдүү жыйынтык чыгаруусун иштеп чыгууда;
- окутуучулук курамдын сапатын жана компетенттүүлүгүн камсыз кылууда;
- бардык иштелип жаткан билим берүү программаларын, аларды колдонуунун натыйжалуулугун, анын ичинде окуп жаткандардан сурак жүргүзүү жолун текшерүү ресурстарынын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылууда;
- өзүнүн ишмердүүлүгүн (стратегиясын) баалоо үчүн макулдашылган критерийлер боюнча өзүн - өзү изилдөө иштерин үзгүлтүз жүргүзүп турууда.
- өзүнүн жаңычылдык пландарынын ишмердүүлүк жыйынтыктары тууралуу коомчулукка маалымат жеткирүүдө;

4.1.2. Студенттерди жана бүтүрүүчүлөрдү даярдоо сапатын баалоодо алардын кезектеги, аралык жана жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясы киргизилиши керек. Студенттерди жана бүтүрүүчүлөрдү аттестациялоо үчүн алардын өз алдынча жетишкендиктерин этап аркылуу бөлүү же алган билимдеринин деңгээлин жана илим жөндөмдүүлүгүн баалоочу типтүү тапшырмалар, текшерүү иштери, тесттер жана башка баалоочу каражаттардын базИКын түзүүчү НБПсына ылайык жыйынтыктоочу акыркы талаптар аркылуу баалоо жүргүзүлөт.

Бүтүрүү квалификациялык ишинин көлөмүнө, мазмунуна жана түзүлүшүнө болгон талап, ЖОЖдун бүтүрүүчүлөрүнүн “Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациясы жөнүндө” Токтомун эске алуу менен бирге жогорку окуу жай өзү аныктайт.

4.1.3. Бүтүрүүчүнүн социалдык жеке компетенттүүлүгүн түзүүдө НБПсын иштеп чыгууда ЖОЖдун мүмкүнчүлүгү аныкталышы керек (мисалы: социалдык бирге аракеттенүү компетенциясы, өз алдынча уюштуруу жана өзүн-өзү башкаруу, системалык- ишмердүүлүк мүнөзүндөгү). ЖОЖдор арасында социалдык - маданий чөйрөнү түзүүгө, студенттин ар тараптуу өнүгүшү үчүн зарыл болгон шарттарды түзүүгө ЖОЖ милдеттүү.

ЖОЖ, окуу процессинин социалдык-тарбиялык компоненттин өнүгүүсүнө, студенттик өзүн-өзү башкаруу коомдук уюмдарынын иштерине, спорттук жана чыгармачыл клубдарга, студенттик илимий коомдорго катышуунун өнүгүшүнө жардам (мүмкүндүк) берүүгө милдеттүү.

4.1.4. Ар бир тармактык мерчемдин (ТМ) вариативдүү бөлүгүнүн үчтөн бир бөлүгүнөн кем эмес көлөмдөгү студенттердин тандоо боюнча сабагын ЖОЖдун НБПсы камтыш керек. Студенттердин тандоо боюнча сабактарын түзүү эрежесин ЖОЖдун Окумуштуулар кеңеши бекитет.

4.1.5. Окуу программИКын түзүүдө студенттердин катышуу мүмкүнчүлүгүн ЖОЖ камсыз кылууга милдеттүү.

4.1.6. НБПсын түзүүдөгү студенттин укуктары жана милдеттери менен ЖОЖ тааныштырууга, студенттер тарабынан тандалган сабактын эмгек өлчөмүнүн суммасы окуу планда каралган көлөмдөн кем болбостугун, алар үчүн сөзсүз түрдө экенин түшүндүрүүгө милдеттүү.

4.2. НБПсын ишке ашырууда студенттин укуктарына жана милдеттерине болгон жалпы талаптар.

4.2.1. Студенттер окуу мезгилинин көлөмүндө НБПсында каралган конкреттүү сабакты тандоого, студенттер тарабынан тандалган окуу сабагын өздөштүрүүгө укугу бар.

4.2.2. Студент өзүнүн окуу жайынын билимин өнүктүрүүдө тандап алган сабагы боюнча анын келечектеги кесибине (адистигине) болгон тайКири боюнча консультация алууга укуктуу.

4.2.3. Социалдык-инсандык жана жалпы маданий компетенцияны өнүктүрүүнүн бөлүгү болгон НБПсын өздөштүрүү жыйынтыктарына жетүү маККатында студенттер коомдук уюмдун иштерине, спорттук жана чыгармачыл клубдарга, студенттик илимий коомдорго студенттин өзүн-өзү башкарууну өнүктүрүүнүн иштерине катышууга милдеттүү.

4.2.4. Студенттер ЖОЖдун НБПсында каралган бардык тапшырмаларды бекитилген мөөнөттө аткарууга милдеттүү.

4.3. Студенттин окуу жүгү, аудиториялык, аудиториядан сырткаркы (өз алдынча) окуу ишинин бардык түрүн кошкондо жумасына окуу жүгүнүн максималдык көлөмү 45 саат менен бекитилет. Күндүзгү окуу формасынын аудиториялык сабактарынын көлөмү жумасына, ЖПБнүн деңгээлинде жана даярдоо багытынын спецификасын эсепке алганда, ар бир окуу сабагын үйрөөнүүгө бөлүнгөн жалпы көлөмдүн 50% пайызынын чегинде, МБСты аныкталат.

4.4. Күндүзгү – сырттан (кечки) окуу формасынын аудиториялык сабагынын көлөмү жумасына 16 сааттан кем эмес болуш керек.

4.5. Сырттан окуу формасындагы студент окутуучу менен жылына 160 сааттан кем эмес көлөмдөгү сабакты камсыз кылышы керек.

4.6. Окуу жылындагы каникулдук убакыттын кыш мезгилиндеги эки жумадан кем эмес убакытты кошгондо жалпы көлөмү 7–10 жуманы түзүш керек.

5. Бакалаврларды даярдоодо НБПсына болгон талап.

5.1. Жалпы кесиптик билим берүү боюнча бакалаврларды даярдоону өздөштүрүүнүн талаптарынын жыйынтыктарына карата бүтүрүүчүн **580900 “Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу”** багыты боюнча даярдоо академиялык «бакалавр» даражасын ыйгаруу менен мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу адистиги жалпы кесиптик билим берүүнүн максаттары жана милдеттерине ылайык келип, аракеттеги мамлекеттик билим берүү стандартынын кесиптик жогорку билим берүүсүнө үндөшүп (3.4 жана 3.8 пункттар), алар төмөнкү компетенцияларды камтымакчы:

а) универсалдык (ар тараптуу) :

- жалпы илимий (ЖИК)

- ой жүгүртүүнүн маданиятына эгедер болуу, жыйынтыктоо, жалпылоо, анализ кылууга болгон жөндөмдүүлүк, информацияларды (маалыматтарды) кабыл алуу, маККатты коё билүү жана тандаган жол менен аларга жете билүү (ЖИК-1);

- дүйнөтаанымдык, социалдык жана инсандык жактан белгилүү философиялык проблемаларды анализдоо жана түшүнө билуу жөндөмдүүлүгү (ЖИК-2);

- кыймылдатуучу (аракетке келтирүүчү) күчтөрдү жана тарыхый процесстердин (жараяндардын) мыйзамченемдуулуктарын, экономикалык тарыхтын процесстерин жана окуяларын, азыркы учурдун дүйнөсүндөгү жана өзүнүн өлкөсүнүн ролун жана ордун түшүнө билүү (ЖИК-3);

- коомдо болуп жаткан социалдык мааниге эгедер проблемалар менен процесстерди анализдөө жана келечекте алардын мүмкүн болушунча өнүгүүсүн прогноздоого болгон жөндөмдүүлүк (ЖИК-4);

- өзүнүн иш-аракетине нормативдик жана укуктук документтерди пайдалана билүү (ЖИК-5);

- логикалык жактан ишенимдүү, аргументтуу жана ачык-айкын оозеки жана жазуу сөздөрүн кура билүүгө болгон жөндөмдүүлүк (ЖИК-6);

- кесиптештери (коллегалары) жана жамаат (коллектив) менен болгон иштерге кооперациялык биримдикке даяр болуу (ЖИК-7);

- уюштуруучулук жана башкаруучулук чечимдерди таба билүүгө даяр болуу жана ошол чечимдер үчүн жоопкерчилик алуу (ЖИК-8);

- өз алдынча өнүгүүгө, өзүнүн чеберчилигин жана квалификациясын жогоруулатууга жөндөмдүү болуу (ЖИК-9);

- өзүнүн аброюна (кадыр-баркына) жана кемчиликтерине сын көз менен карап баалай билүүгө болгон жөндөм, кемчиликтерди (чекиликтерди, мүчүлүштөрдү) четтетүү жана кадыр-баркын (аброюн) арттыруу боюнча каражаттарды тандай билүү (ЖИК-10);

- өзүнүн келечектеги кесибинин социалдык маанилүүлүгүн аңдай билүү, кесиптик иш-аракетке болгон аткаруучулуктун жогорку сезимталдыгына эгедер болуу (ЖИК-11);

- азыркы коомдун өнүгүшүндө информациянын (маалыматтын) маанисин жана маңызын түшүнө билүү жөндөмү; коркутуп-уркутууну жана коркунучтуулукту аңдоо, информациялык коопсуздуктун негизги талаптарын сактай билуу, ошону менен бирге мамлекеттик жашырын сырды коргоо (ЖИК-12);

- калкты жана өндүрүштүк персоналды мүмкүн болуучу авариялардан, катИКТрофалардан коргоонун жана сактоонун негизги методдорун (усулун) билүү (ЖИК-13);

- денсоолукту чыңдоо жана дене тарбиялык методдорду методикалык жактан туура пайдалануунун өз алдынча каражаттарын билүү, кесиптик жана социалдык иш-аракеттерди толук түрдө камсыз кылуу үчүн физикалык жактан даярдануунун тиешелүү деңгээлине жетүүгө карата болгон даярдык (ЖИК-14);

- инструменттик (ИК) :

- компьютерде өз алдынча иштөө жөндөмдүүлүгү (элементардык ыкмалар, ИК-1);

- жазуу жана оозеки түрүндөгү коммуникацияны мамлекеттик тилде жүргүзүү жөндөмдүүлүгү жана экинчи тилди билүү, ал кесиптик иш-аракетти натыйжалуу камсыз кылуу деңгээлинде болушу керек (ИК-2);

- натыйжалуу кесиптик ишмердүүлүгүн камсыздоо деңгелинде чет тилдердин бирин билүү (ИК-3);

- аз сандагы жамаат менен уюштуруу жана башкаруу ишине болгон даярдык (ИК-4);

- ар кайсы булактардан алынган маалыматтар менен иштөөгө болгон даярдык (ИК-5);

- азыркы коомдун жана экономикалык билимдердин өнүгүүсүндө информациялык технологиянын жана информациянын (маалыматтын) маанисин жана ролун түшүнө билүү (ИК-6);

- информациянын иштеп чыгуу, сактоо, аларды алуунун каражаттарын, жөндөмдөрүн жана негизи методдорун билүү, информациянын башкаруу каражаты катарында компьютерде иштей билүү ыкмасын арттыруу (ИК-7);

- глобалдык компьютердик тарамдарда жана корпоративдик информациялык системаларда информациялар менен иштөө жөндөмдүүлүгү (ИК-8);

- ишкердик карым-катышты жана баарлашууну жүзөгө ашыруу жөндөмдүүлүгү; эл алдына чыгып сүйлөө (баяндама, маек), сүйлөнгүүлөрдү жана кеңешмелерди жүргүзүү, ишкердик кат алышуулар жана электрондук коммуникация (ИК-9);

- социалдык жоопкерчиликтин позициясынан башкаруучулук чечимдердин жана аракеттердин кесепеттерин эске алуу жөндөмдүүлүгү (ИК-10);

- социалдык-инсандык жана жалпы маданий (СИЖМК)

- дүйнөлүк маданияттын базалык баалуулуктарын билүүсү жана өзүнүн инсандык жана жалпы маданий өнүгүүсүндө аларга таянуу даярдыгынын бар экендиги (СИЖМК-1);

- активдүү жарандык (граждандык) позицияны ээлөө жөндөмдүн бар экендиги (СИЖМК-2);

тарыхый окуялар менен процесстерди баалай билүү жана анализге алуу ыктуулугу (СИЖМК-3);

- ой жүгүртүүнүн маданиятына эгедер болуу, кабыл алууга болгон жөндөмдүүлүк, информацияны жалпылоо жана анализдөө, маКатты коё билүү жана ага жетүүнүн жолун тандоо (СИЖМК-4);

- өзүнүн иш-аракетинде нормативдик жана укуктук документтерди пайдалана билүүнүн ийкемдүүлүгү (СИЖМК-5);

б) кесипкөйлүк (КК)

уюштуруучулук жана башкаруучулук ишмердүүлүк:

- кесипкей иш-аракеттин артыкчылыгын аныктоо ийкеми жана башкаруу чечимдерин натыйжалуу аткаруу (КК-1);

- сарпталган ресурстардын жана пландаштырылган жыйынтыктардын карым-катышын баалай билүү ийкеми (КК-2);

- команда түзүүнүн тайпалык (группалык) принциптеринин жана тайпалык динамикалык процесстер билиминин негизинде тайпа аткаруучу иштерге натыйжалуу катышуу жөндөмдүүлүгү (КК-3);

- башкаруучулук чечимдердин сапатынын параметрлерин (өлчөмдөрүн) ийкемдүүлүк менен аныктоо жана администрациялык процесстерди жүзөгө ашыруу, четтеп кетүүлөрдү аныктоо жана корректировкалоочу чараларды кабыл алуу (КК-4);

- башкаруучулук милдеттерди чечүү учурунда орчундуулуктун теориясынын негиздерин пайдалануу жөндөмдүүлүгү (КК-5);

маалыматтык жана методикалык ишмердүүлүк;

- базалык маалыматтарды түзүүчүн информацияны системалаштыруу жана жалпылаштыруунун ийкеми, башкаруу системаларын моделдештирүү жана анализди программалык камсыздоо каражаттарына эгедер болуу (КК-6);

- бийлик органдарынын иш-аракеттери жана коомдун социалдык-экономикалык өнүгүүсүнүн микелелери боюнча информациялык жана методикалык материалдарды даярдоонун ийкемдүүлүгү (КК-7);

- билим жана ийкем менен чет элдик мамлекеттик жана муниципалдык башкаруунун мыкты делинген практиканын адаптация (ыңгайлаштырып, ылайыгына келтирип) кылып, өздүк кесипкөйлүк ишмердүүлүккө киргизүү (КК-8);

- Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бийлигинин органдарынын иш-аракеттеринин экономикалык, социалдык жана саясий чөйрөнүн абалын баалай билүүчүн анализ кылуунун сандык жана сапаттык методдорун колдонуунун ийкемдүүлүгү, ошондой эле бул жергиликтүү өз алдынча башкаруунун, мамлекеттик жана муниципалдык уюмдардын, ишканалардын жана мекемелердин, саясий партиялардын, коомдук-саясий жана коммерциялык эмес уюмдарга да тиешелүү болот (КК-9);

коммуникациялык ишмердүүлүк:

- инсандар ортосундагы, тайпалардагы жана уюштуруучулук коммуникацияларды жүзөгө ашыруудагы, долбоорлоодогу жана анализ кылуудагы жөндөмдүүлүк (КК-10);

- так, кыска, нуска жана ишенимдүү баарлашуунун ийкемдүүлүгү; бул үчүн аудиторияга ылайык стилди жана мазмунду тандоо менен (КК-11);

- Кыргыз Республикасында мамлекеттик бийликтин башка органдары менен кызматташуу үчүн негиздерди табуу керектигинин ийкеми, жарандык коомдун институттары менен кошо информацияны (маалыматты) алуу, информацияны оперативдүү жана так интерпретациялоо (КК-12);

- Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бийлигинин органдарын расмий информация жана кызыкчылыктарын көрсөтүү жөндөмдүүлүгү жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, мамлекеттик жана муниципалдык органдардын, ишканалардын жана мекемелердин, саясий партиялардын, коомдук-саясий жана коммерциялык эмес уюмдардын, жарандык коомдун институттарын массалык коммуникациялык каражаттарын жана жарандарды (граждандарды) камтыган болот (КК-13);

- Кыргыз Республикасында мамлекеттик бийликтин органдарын, жарандык коомдук институттарын жана массалык коммуникация каражаттарынын ортосундагы өз ара иш-аракет учурунда келип чыккан конфликттүү кырдаалды (абалды) чечүүнү жана эскертүүнү ийкемдештирүү (КК-14);

- кесипкөйлүк ишмердүүлүктө «артка кайрылуу байланышын» (обратная связь) алуу учурунда зарыл болгон чечимди кабыл алууда информацияны (маалыматты) аныктап алып чыгуу жөндөмү керек (КК-15);

- кызматтык ишмердүүлүктүн жүрүшүндө өз ара аракет болгон жөндөм кызматтык жүрүм-турумга этикалык талаптар менен дал келиши керек жөндөмүндө турат (КК-16);

- мамлекеттик жана муниципалдык кызматтын имиджин жылдыруу жана негизги технологиялардын пайда болушун колго алуу (КК-17);

долбоордук ишмердүүлүк;

- долбоордук документтерди иштеп чыгуу жөндөмдүүлүгү (КК-18);

көмөкчү технологиялык (аткаруучулук) ишмердүүлүк;

- жумушчу убакыттын өз алдынча уюштуруу методдоруна ээ болуу, ресурстардын сарпталуу колдонуу (КК-19);

- башка аткаруучулар менен бирдикте натыйжалуу өз ара аракеттенүү ийкемдиги (КК-20);

- мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу боюнча предметтерди камсыз кылууда - окуу-методикалык колдонмолорду иштеп чыгуу жана аларды өркүндөтүүгө катышуу жөндөмүн арттыруу (КК-21).

5.2. Бакалавриаттын негизги билим берүү программасынын түзүлүшүнө болгон талаптар.

Бакалаврды даярдоонун НВПсы төмөнкү окуу мерчемдерин үйрөнүүнү караштырат. (1-таблица):

Б.1. - гуманитардык, социалдык жана экономикалык мерчем;

Б.2.- математикалык жана табигый илимдер мерчеми;

Б.3.- профессионалдык мерчем;

Бөлүмдөр:

Б.4.- дене тарбия

Б.5.- практика жана илимий-изилдөөчүлүк иш

Б.6.- Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация.

ЖОЖ тарабынан бекитилген ар бир сабактын мерчеми базалык (милдетүү) жана вариативдүү (профилдик) бөлүк болуп бөлүнөт. Вариативдүү (профилдик) бөлүк студенттин билим жөндөмдүүлүгүнүн кеңейишине жана тереңдешине мүмкүндүк берет, аныкталган базалык сабактардын мазмуну ЖОЖдон кийинки профессионалдык билим берүү программасы боюнча студент өзүнүн алган адистигине ылайык илимий даража алуу үчүн, профессионалдык ишмердиктин терең билимине жана устаттыгына ээ болот.

Вариативдүү (профилдик) бөлүк эки бөлүмдөн турат:

Жогорку окуу жайдык компоненттер жана студенттердин тандоосу боюнча сабактар.

НВП ТМ нин коду	Окуу мерчемдери, бөлүктөрү жана аны өздөшүрүүдөгү долбоорлоочу жыйынтыктар.	Зачеттук бирдиктин эмгек көлөмү	Болжолдуу программаны иштеп чыгуу үчүн сабактардын тизмеси, окуу китептери жана окуу куралдары	Компетенцияларды түзүүчү коддор.
Б.1.	Гуманитардык, социалдык жана экономикалык мерчемдер	36		
	Базалык бөлүк	26		
	<p>Базалык бөлүмдүн мерчемдерин үйрөнүү жыйынтыгында окугандар төмөнкүлөрдү билүүсү зарыл:</p> <p>билүү:</p> <ul style="list-style-type: none"> -инсан катары калыптануу шартында анын эркиндигин, өмүрүн, жаратылышты, маданиятты сактоо жоопкерчилиги; -тарыхый жана регионалдык маданияттын түрүн, анын динамикасын, иш жүзүндөгү ар түрдүү маданий тармактардын негизги жетишкендиктерин, XX кылымдагы маданияттын жетишкендигин; -тарыхый кырдаалдардын этаптары жана мыйзамченемдүүлүгү, дүйнөлүк жана ата мекендик экономикалык тарыхтын негизги окуялары жана кырдаалдары; -негизги философиялык түшүнүктөр жана категориялар, жаратылыштын, коомдун жана ой жүгүртүүнүн мыйзамченемдүү өнүгүшүн; <p>колдоно билүү:</p> <ul style="list-style-type: none"> -өткөн тарыхка болгон баалуу мамилеге тиешелүү суроолор боюнча өзүнүн көз карашын далилдеп жана айта билиш керек; -адамдын жашоосунда жана коомдогу орду менен ролун, маданияттын маңызын мүнөздөй билүү; -кесиптик байланыштын тиги же бул формасындагы тексттерди редакциялоону; -адистик боюнча адабияттардын түп нускасы менен иштөөнү; -сөздүк менен иштөөнү (транскрипцияны (ариптердин системасы) окууга, сөздүн тике жана кыйыр маанисин ажырата билүү, 		<p>Кыргыз (орус) тилдери Чет тилдери Ата Мекен тарыхы Философия Манас таануу</p>	<p>ЖИК- 1-4, 6, 11 ИК 2-3 СИЖМК 1-4</p>

	<p>фразеологиялык (сөз айкаштарды) бирдиктин маанисин табуу);</p> <p>-дүйнөлүк тарыхый кырдаалдарды түшүнө билүү, коомдо болуп жаткан кубулуштарды жана кырдаалдарды талдай билүү;</p> <p>-интеллектуалдык өнүгүү үчүн ыкмаларды жана каражаттарды колдоно билүү, маданий деңгээлди, профессионалдык компетентин жогорулатуу;</p> <p>-кесиптик ишмердикте жана адамдар арасында мамиле түзүүдө чет тилди колдоно билүү;</p> <p>айта билүү:</p> <p>-философиянын (ар түрдүүлүгүн) бөтөнчөлүгүн билүү, маданияттагы анын ордун, дүйнөдөгү илимий, философиялык жана диний көрүнүштөрүн, адам жашоосунун маани-маңызын милдетин;</p> <p>-инсандык калыптануу шарты тууралуу анын эркиндигин, өмүрүн, жаратылышты, маданиятты сактоо жоопкерчилигин;</p> <p>-тарыхта жана адам баласынын жүрүм-турумундагы зордук-зомбулуктун же анын жоктугунун ролун түшүнүү, адамдын өзүнө же башкага болгон (нравалык) адеп - ахлактык жоопкерчилиги;</p> <p>-турмуштук жана профессионалдык байланышта элдин алдына чыгып сүйлөөдө кептик ишмердикти колдоно билүү чеберчилиги;</p> <p>-иштиктүү кат алышууда келишим, макулдашуу, патент формалары тууралуу билүү;</p> <p>-башкаруучулук ишмердүүлүктө иш кагаздарын текстин даярдоо чеберчилигин билүү;</p> <p>-адистиги боюнча чет тилдик терминологиянын негизин түшүнүү;</p> <p>-адистик боюнча адабияттарды реферат жана анотациянын негизинде жаза билүү;</p> <p>-тилдер аралык лингвистикалык байланыш ыкмасы менен өз алдынча тексти стилистикалык жактан түзө билүү чеберчилиги;</p>			
	<p>Вариативдүү бөлүк (билим, чеберчилик, жөндөмдүүлүк ЖОЖдун НБПсы аркылуу аныкталат.</p>	<p>10</p>		

Б.2.	Математикалык жана табигый илимдер мерчеми (**)	34		
	Базалык бөлүм	22		
	<p>Базалык бөлүмдүн мерчемдерин үйрөнүү жыйынтыгында окугандар төмөнкүлөрдү билүүсү зарыл:</p> <p>билүү;</p> <ul style="list-style-type: none"> -математикалык анализдин негизги түшүнүгүн жана ыкмасын, сызыктык алгебраны, аналитикалык геометрияны, өзгөрмө комплекстүү функциянын теориясын, дискреттик математика, дифференциалдуу теңдеме, ыктымалдык теориясын жана математикалык статистиканы; -так илимдеги жана техникадагы кырдаалды жана жөнөкөй системадагы математикалык моделди; -конкретүү кырдаалдар үчүн ыктымалдык модели жана моделдерди түзүүнүн чегинде зарыл эсеп-кысаптарды жүргүзө билүү; -физика, химия, экология, теориялык жана эксперименттик изилдөө ыкмаларын билүү; -маалыматтар жөнүндө түшүнүгү, аны сактоо жана иштеп чыгуу жолдорун билүү; -электрондук эсептөө машинасынын (ЭЭМ) түзүлүшүн, иштөө принциптерин жана негизги мүмкүнчүлүктөрүн билүү; -негизги алгоритмдин түрлөрүн, өзүнүн профессионалдык ишмердигинде программалоо тилин жана стандарттык камсыздоону билүү; -табият таануунун негизги өнүгүү этаптары, учурдагы табият таануу өзгөчөлүктөрү, ньютондук жана эволюциялык парадигмаларды билүү; -мейкиндик жана мезгил концепцияларын билүү; -симметрия принциптерин жана сактоо мыйзамдарын билүү; -табият таануудагы динамикалык жана статистикалык мыйзам ченемдүүлүктү билүү. <p>колдоно билүү:</p> <ul style="list-style-type: none"> -объектилердин сандык жана сапаттык байланыштарын айтуу үчүн математикалык символикаларды (белгилерди) пайдалана билүү; 		Математика, Информатика, Экология	ЖИК 12-13, ИК 1,6,7,8 СИЖМК-4 КК - 6,7

	<p>-моделдерди анын иерархиялык түзүлүштү эсептөө менен алынган жыйынтыктарды колдонуунун чегинде баалоону изилдөө;</p> <p>-эксперименттик маалыматтарды иштеп чыгуунун негизги ыкмаларын колдонуу;</p> <p>-эсептөө техникасы жана программалык камсыздоонун мүмкүнчүлүктөрүн колдоно билүү;</p> <p>-табият таануунун ар түрдүү бөлүмдөрүнө мүнөздүү болгон чоңдуктун сандык ирээтин баалоо;</p> <p>айта билүү:</p> <p>-математикалык моделдештирүүнү колдоно айта билүү жөндөмдүүлүгү;</p> <p>-бизнес - милдеттерди чечүү үчүн заманбап математикалык инструментарияны колдоно билүү жөндөмдүүлүгү;</p> <p>-типтүү уюштуруучулук - башкаруучулук милдеттерди математикалык статистикалык жана сандык жолдор менен чечүү;</p> <p>-маалыматтарды сактоо жана иштеп чыгуу ыкмаларын колдонуу жөндөмдүүлүгү;</p> <p>-Интернет-технологиянын негиздери жана иштиктүү маалыматтар менен иштөө үчүн программалык камсыздоону колдоно билүү;</p>			
	<p>Вариативдүү бөлүк (билим, чеберчилик, жөндөмдүүлүк ЖОЖдун НБПсы аркылуу аныкталат</p>	<p>12</p>		
<p>Б.3</p>	<p>Профессионалдык мерчем</p>	<p>148</p>		
	<p>Базалык бөлүм</p>	<p>75</p>		
	<p>Базалык бөлүмдүн мерчемдерин үйрөнүү жыйынтыгында окугандар төмөнкүлөрдү билүүсү зарыл:</p> <p>билүү:</p> <p>Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруунун негизги өнүгүү тенденциялары;</p> <p>Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруунун илимий жана кесип катары негизги өнүгүү этаптары;</p> <p>Мамлекеттик ишканалардын өнүгүү принциптери жана мыйзамга ылайыктуу иштеши ошондой эле менчик ишканалардан айырмачылыгы;</p> <p>Заманбап мамлекеттик жана муниципалдык кызматкердин бүгүнкү күндөгү ролү, функциялары жана милдеттери;</p>		<p>Мамлекеттик башкаруунун теориясы, Мамлекеттик кызматынын теориясы жана уюштуруусу, Муниципалдык башкаруунун негиздери, Муниципалдык кызматынын теориясы жана уюштуруусу, Мамлекеттик стратегиялык башкаруу, пландоо жана божомол, Мамлекеттик жана</p>	<p>ЖИК 1, 4, 5, 7, 8, 9, 11</p> <p>КК 1-21</p>

	<p>Негизги административтик процесстер жана аларды мийзамга ездөштүрүү принциптери; Максат түзү принциптери, түрлөрү жана пландоо ыкмалары; Мамлекеттик жана муниципалдык каражаттардын жана ар тараптуу деңгелдеги бюджеттердин системасынын калыптануусунун принциптери, бюджеттик процесстин негизги түзүлүшү; Жергиликтүү бийликтин иштөө негизги принциптери; Кыргыз Республикасындагы мамлекеттик жана өзүн өзү башкаруу системасынын уюштуруусу жана иштеши, жарандардын укуктук абалы жана конситуциялык түзүлүшүнүн өзгөчөлүгү; Мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу органдарында иш жүргүзүү (мекемеде) жана документтердин жүгүртүлүшүн уюштуруу негизги принциптери; Социалдык топтордун жашоо деңгелинин сапатын жакшыртуусуна мамлекеттик жана муниципалдык иш аракет системасынын таасири; Адамга, анын коомдо болгон абалына тийиштуу чечимдерди түзүп чыгуу жана аларды иш жүзүнө ашыруу максаттуу иш аракетинин мамлекеттик стратегиянын негизги мазмуну; колдоно билүү: - кесиптик функцияларын иш жүзүнө ашыруусуна байланыштуу максат коюу жана милдеттерди түзүү; - уюмдун тышкы жана ички чөйрөсүн талдоо, негизги элементерин аныктоо жана алардын мекемеге тийген таасирин баалоо; - башкаруу милдеттерди чечүү үчүн командалык өз ара аракеттешүүсүн уюштуруу; - мекемедеги коммуникациялык процесстерди талдоо жана алардын эффективтүүлүгүн жогорулатуусуна сунуш иштеп чыгуу; - уюмдук маданиятты</p>	<p>административтик чечимдерди иштетип чыгуу, Мамлекеттик саясатынын теориясы жана тажрыйбасы, Жергиликтүү өзүн өзү башкаруунун экономикасы, Менеджмент, Мамлекеттик жана муниципалдык каражаты, Кадр саястын негиздери, Микроэкономика, Макроэкономика, Мамлекеттик тейлөөнүн маркетинги</p>	
--	--	---	--

	<p>диагностика жургузуу, кучтуу жана алсыз жактарын аныктоо жана анын жакшыртуусуна сунуш иштетип чыгуу;</p> <ul style="list-style-type: none"> - уюмдун онүгү програмасын иштетип чыгуу жана анын эффективтүлүгүн балоо; - уюмдун кадрдык потенциалын аудит жүргүзүү, болжолдоо жана уюмдун персонал жагынан керектөөсүн камсыз кылуу жана анын натыйжалуу багыттарын канааттандыруусун аныктоо; - жаны кызматкерлерди жумушка тартуу жана тандап алуу иш аракеттерин уюштуруу жана алардын адаптациясына программа түзүү; - малекеттик жана муниципалдык кызматкерлердин кесиптик ишмердүүлүгүн натыйжалуусун аныктоо үчүн ар тараптуу балоо методторун колдонуу; - уюмдун персоналынын жүйөсүн (жөнүн) көрсөтүүсүнө (мотивация) жана стимулдашына иш чараларын иштетип чыгуу; - оозеки жана жазуу түрүндөгү сөзүн логикалык туура, далилдүү жана ачык ирээтинде түзүү; айта билүү: - негизги башкуруу функцияларын ишке ашыруу методтарын билүү (чечим чыгаруу, уюштуруу, жүйөсүн (жөнүн) көрсөтүү (мотивация) жана көзөмөл); - уюмдагы жеке жана топтордун жүрүм-турумуна натыйжалуу таасир тийген заманбап технологияларды билүү; - адам ресурстарын башкаруунун заманбап методторун билүү; - кызматчынын иш аракетинин жыйынтыгын баалоосун онүгү инструменттер аркылуу өткөрүү, мансабын пландоо, билим алуусун жана өсүшүн жогорлатуусуна мүмкүнчүлүк камсыз кылуу; - укуктук актылар менен иштөө жөндөмдүүлүгү; - кесиптик ишмердүүлүгүнүн объектиси катары ар тараптуу 			
--	--	--	--	--

	укуктук көрүнүштөрүн, юридикалык фактыларын, укуктук нормаларын жана укуктук мамилелерин талдоо жүргүзүү жөндөмдүүлүгү; - ишке байланыштуу коммуникациялык жөндөмдүүлүгү; - кызмат мансабын пландоо методторун билүү; - региондордун географиялык өзгөчөлүгүн эске салуу менен жер жерлерди өнктүрүү пландарын иштеп чыгуу жөндөмдүүлүгү; - мамлекеттик программаларды экономикалык жана социалдык шартында иш жүзүнө ашыруусун баалоо жөндөмдүүлүгү; - социалдык жоопкерчилик аркылуу кызыкчылыктан чыккан чыр-чатак жою жөндөмдүүлүгү.			
	Вариативдүү бөлүк (билим, чеберчилик, жөндөмдүүлүк ЖОЖдун НБПсы аркылуу аныкталат)	73		
Б.4.	Дене тарбия	400		
Б.5.	Окуу жана өндүрүштүк практика (практикалык чеберчилик жана жөндөмдүүлүгү ЖОЖдун НБПсы аркылуу аныкталат)	12		
Б.6	Жыйынтыктоочу Мамлекеттик аттестация (***)	10		
	Негизги билим берүү программасынын жалпы эмгек көлөмү.	240		

*) 1. НБП ТМге киргизилген айрым сабактардын эмгек көлөмү 10 кредитке чейинки (зачеттук бирдик) аралыкта берилет.

2. НБП ТМнин Б.1, Б.2, Б.3 базалык түзүмүнүн суммалык эмгек көлөмү НБП ТМинде көрсөтүлгөн жалпы эмгек көлөмүнөн 50% пайыз кем эмес көлөмдү түзүш керек.

**) ТМ Б.2 аталышы даярдоо багытына кирген билим берүү тармагынын өзгөчөлүгүн эске алуу менен аныкталат.

***) Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация бакалаврдык бүтүрүү квалификациялык ишти коргоону ичине камтыйт.

5.3. Бакалаврды даярдоонун НБПсын ишке ашыруу шартындагы талаптар.

5.3.1. Окуу процессин кадрлар менен камсыздоо.

Бакалаврды даярдоонун НБПсын ишке ашырууда эреже катары берген сабактарына адистиги шайкеш келген базалык жогорку билими бар жана системалык түрдө илимий, илимий-методикалык ишмердик менен алек болгон педагогикалык кадрлар менен камсыз болуу керек.

Кесиптик мерчемдеги сабак берген окутуучулар эреже катары кандидаттык, докторлук илимий даражасы бар же профессионалдык чөйрөдө шайкеш келген ишмердикте тажрыйбасы бар окутуучулар болуш керек.

Кандидаттык же докторлук илимий даражасы бар окутуучулардын үлүшү НБПнын билим берүү кырдаалын камсыз кылган жалпы окутуучулардын 30 пайызынан кем болбош керек.

Окутуучулардын жалпы санынын 10 пайызына чейинки илимий даражИКы же наамы барлардын сабактарын ошол багыт боюнча практикалык иште тажрыйБИКы бар окутуучулар, кызматта турган жетекчилер же 10 жылдан ашык стажы бар жетектөөчү адистер өтүүгө мүмкүнчүлүгү болот.

5.3.2. Окуу процессинин окуу-методикалык жана маалыматтык камсыздуулугу.

Бакалаврларды даярдоонун НБПСын ишке ашырууда ар бир студенттин маалыматтар базасына жана негизги билим берүү программасынын тизмесиндеги сабактарды толугу менен чагылдырган китепканалык фондго кирүү мүмкүнчүлүгү менен камсыз болушу зарыл. ЖОЖдун билим берүү программасына лабораториялык практикумдар жана практикалык сабактар камтылышы керек. (түзүлгөн компетенциясын эсепке алуу менен аныкталат).

Негизги билим берүү программасы баардык окуу курстары боюнча окуу-усулдук кагаздары жана материалдары, негизги билим берүү программасынын сабактары (модулдары) менен камсыз болушу зарыл. Окуу сабактарынын (курстары, модулдары) ар биринин мазмуну интернет түйүнүндө же билим берүү мекемелеринин локалдык түйүнүндө чагылдырылышы керек.

Окугандардын аудиториядан сырткары иши методикалык камсыздуулук жана аны аткарууга кеткен убакыт далилдүүлүк менен коштолушу керек.

Негизги билим берүү программасын ишке ашырууда ар бир окугандар маалыматтар базасына жана билим берүү программИКынын тизмесиндеги сабактарды (модулдарды) толугу менен чагылдырган китепканалык фондго кирүү мүмкүнчүлүгү менен камсыз болушу керек. Студент өз алдынча даярдануу мезгилинде Интернет түйүнү менен камсыз болушу керек.

Негизги билим берүү программасы боюнча ар бир окуган студент бир окуу китеби, бир окуу-усулдук колдонмо басма сабагы менен же билим берүү программИКына кирген кесиптик мерчем боюнча электрондук БИКылма (мезгилдүү басылмалардын электрондук базасын коштоосу менен камсыз болушу керек.

Китепканалык фонд бардык мерчемдердин базалык сабактары боюнча негизги окуу адабияттарынын акыркы 10 жылда басылган басма же электрондук басылмалар менен жабдылышы керек жана андай басылмалар ар бир 100 студентке 25 нускадан кем болбош керек. (гуманитардык, социалдык жана экономикалык тармактагы базалык бөлүктөр үчүн 5 жылдан кем эмес). Окуу адабияттары менен бирге кошумча адабияттар фонду маалымдама- библиографиялык жана мезгилдүү басылмалар менен ар бир 100 студентке 1-2 нускадан туура келиш керек.

Ар бир окуган студент жабдылган китепкана фондунан 10 аталыштагы ата мекендик жана 3 аталыштагы чет элдик журналдар менен камсыз болуу мүмкүнчүлүгүнө ээ болуш керек.

5.3.3. Окуу процессинин материалдык-техникалык камсыздуулугу.

Бакалаврларды даярдоодо НБПСын ишке ашырууда ЖОЖдун материалдык техникалык базасы болушу керек. Лабораториялык сабактардын жана сабактар аралык даярдоонун бардык түрлөрүнүн өтүлүшү, ЖОЖдун окуу планында каралган студенттердин илимий-изилдөөчүлүк иштерин камсыз кылыш керек жана санитардык, өрткө каршы эрежелери менен нормалары учурда шайкеш болуусу керек.

Бакалаврдык программаны ишке ашыруу үчүн минималдуу зарылчылыктар болуп эсептелген материалдык-техникалык камсыздуулуктун ичине атайын жабдуулар менен жабдылган кабинеттер жана дарсканалардын болуусу зарыл. Аларга: компьютердик класстар, лингафондук кабинеттер, мультимедиялык каражаттар менен окутулуучу жабдуулары бар дарсканалар кирет.

Электрондук басылмаларды колдонууда ЖОЖ, өз алдынча иштөө нугунда ар бир студентти окуп жаткан сабактын көлөмүнө туура келген Интернет түйүнү бар компьютердик класстан орун менен камсыз кылышы керек.

Бир жолу киргенде 50 колдонуучудан кем эмес студенттин Интернет түйүнүнө кирүү мүмкүнчүлүгүн ЖОЖ кымсыз кылууга милдеттүү.

ЖОЖ зарыл болгон лицензиясы бар камсыздоо программасы, комплектиси менен жабдыш керек.

5.3.4. Бүтүрүүчүлөрдү даярдоо сапатын баалоо.

Жогорку окуу жайы даярдоонун сапатына кепилдик берүү менен төмөнкү жолдорду камсыз кылууга милдеттүү:

- жумуш берүүчү өкүлдөрдү тартуу менен бүтүрүүчүлөрдү даярдоо сапатын камсыз кылуу боюнча стратегиясын иштеп чыгууга;
- билим берүү программасынын мониторингин мезгилдүү рецензиялоого;
- окугандардын билимин жана жөндөмдүүлүгүн, бүтүрүүчүлөрдүн компетенциясын калыс баалоо процедурИКын иштеп чыгууга;

- окутуучулук курамдын компетенттүүлүгүн камсыз кылууга;
- баалоо ишмердүүлүгүн макулдашылган критериялар боюнча дайыма өзүн-өзү текшерүүнү өткөрүп турууга жана жумуш берүүчү өкүлдөрдү тартуунун негизинде башка билим берүүчү мекемелер менен салыштырууга;
- өзүнүн ишмердүүлүгү, планы, жаңычылдык жыйынтыктары тууралуу коомчулукка маалымат берүүгө;

Негизги билим берүү программасын өздөштүрүү сапатын баалоо, студенттин жетишкендигин кезектеги текшерүү, аралык аттестация жана бүтүрүүчүлөрдүн жыйынтыктоочу, мамлекеттик аттестациясын камтышы керек.

Ар бир сабак боюнча билимдин кезектеги жана аралык текшерүүнүн конкреттүү формасы жана процедурасы ЖОЖ тарабынан өз алдынча иштелип чыгат жана окуй баштаган студенттерге бир айдын ичинде маалымат берилет.

Окугандарды аттестациялоо үчүн алардын персоналдык жетишкендигине ылайык НВПсына туура келген мезгилге бөлүнгөн талаптар боюнча (жетишкендигин жана аралык аттестациясын кезектеги текшерүү, билимде жетишкендикти, жөндөмдүүлүктү, алган компетенциялардын деңгээлин баалоочу, типтүү тапшырмалар, текшерүү иштери, тесттер жана текшерүүнүн ыкмаларын ичине камтуучу баалоо каражаттарынын фонду түзүлөт.

Баалоочу каражаттар фонду ЖОЖ тарабынан иштелип чыгат жана бекитилет.

Окугандардын жетишкендиктерин кезектеги текшерүү жана алардын келечектеги кесиптик ишмердүүлүк шартын маККималдуулук үчүн аралык аттестация программасына ЖОЖ тарабынан шарттар түзүлүшү керек. Ал шарттарга конкреттүү илим тармактары боюнча окутуучулар, сырткы эксперт катары жумуш берүүчүлөр, окшош илимдер боюнча сабак берген окутуучулар ж.б.у.с. жигердүү тартылышы керек.

Окугандарга толугу менен окуу процессин уюштуруу жана сапатын ошондой эле окутуучулардын иштеринин мазмунун баалоо мүмкүнчүлүгү берилиши керек.

Бакалаврдык бүтүрүү квалификациялык ишин коргоо жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация болуп эсептелет. Мамлекеттик экзамен ЖОЖ дун ыктыяры боюнча киргизилет. ЖПВнүн МСтынын бөлүгү бакалавриаттын негизги билим берүү программасын өздөштүрүү жыйынтыгына болгон талаптарын Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Токтому менен бекиткен жогорку окуу жайлардын бүтүрүүчүлөрү жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясы тууралуу Токтомунун негизинде бүтүрүү квалификациялык (бакалаврдык) ишинин мазмунуна, көлөмүнө жана структурасына болгон талап, жогорку окуу жайы тарабынан аныкталат.

*** Кыргыз РеспубликИкынын Билим жана илим министрлиги Окуу усулдук бирикмеси сунуштаган профилдердин жана дисциплиналардын тизмесин ЖОЖдун адистигине жараша эсептеп, КРнын Билим жана илим министрлигинин окуу усулдук бирикмеси тарабынан каралат жана бекитилет.**

Түзүүчүлөр:

		Секциянын жетекчиси:	
1.	Абдыров Толонбек Шакирович	БФЭА «Менеджмент жана туризм», программанын жетекчиси	экономика илимдеринин доктору, доцент
		Секциянын мүчөлөрү:	
2.	Мурзаев Салих Кадырбекович	КРПАМБА ресурстук борборунун Мүдүрү	техника илимдеринин кандидаты, доцент
3.	Шадыбеков Кубанычбек Баймуратович	Өкмөт Аппаратынын мамлекеттик жана муниципалдык башкаруу бөлүмүнүн башчысы	юридика илимдеринин кандидаты, доцент
4.	Ожукеева Токонай Ожукеева	КРПАМБА кафедранын башчысы	тарых илимдеринин доктору, профессор
5.	Болотбаев Асылбек Аскарбекович	КРМКК мударунун орун басары	техника илимдеринин кандидаты, доцент

- | | | |
|---------------------------------------|---|--|
| 6. Акунов Аалыбек Акунович | И. Разаков атындагы КМТУ философия жана гуманитардык кафедрасынын башчысы | тарых илимдеринин доктору, профессор |
| 7. Искаков Издевалды Искакович | Ж. Баласагын атындагы ММБ кафедрасынын башчысы | экономика илимдеринин доктору, профессор |
| 8. Базакеева Кундуз Жаманчаевна | Ж. Баласагын атындагы Мамлекеттик башкаруу институтунун деканы | саясат тануу илимдеринин кандидаты, доцент |
| 9. Жумабаев Калиль Жумабаевич | Чуй университетинин ректору | экономика илимдеринин доктору, профессор |
| 10. Иманалиев Сыдык Садырбаевич | Философия кафедрасынын башчысы | философия илимдеринин кандидаты, доцент |
| 11. Жаркынбаев Таалайбек Жумабаевич | НМУ кафедра башчысы | тарых илимдеринин кандидаты, доцент |
| 12. Абдужабаров Хайрула Абдужабарович | ОшМУ кафедра башчысы | тарых илимдеринин кандидаты, доцент |
| 13. Барктабасова Назира Жакшылыковна | К. Карасаев атындагы БМУ экология жана менеджмент факултетинин деканы | тарых илимдеринин кандидаты, доцент |
| 14. Асизбаев Ручстам Эмильжанович | К. Тыныстанов атындагы ИМУ кафедра башчысы | ага окутуучу |
| 15. Атышов Кобогон Атышович | КЭУ проректору | экономика илимдеринин доктору, профессор |
| | КЭУ проректору | экономика илимдеринин доктору, профессор |